

УДК 330.332:658:005.5

Бабіцький Р.В.

roman@babitskyi.com, ORCID ID: 0000-0003-0201-6500

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня,

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Огренич Д.Ф.

unicom98d@gmail.com, ORCID ID: 0009-0001-5967-8807

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня,

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ІНВЕСТУВАННЯ СТАРТАПІВ

Анотація. Предметом дослідження є теоретичні положення та існуючі підходи до формування механізму інвестування стартапів. Метою статті є сформувані організаційно-економічний механізм інвестування стартапів на основі критичного аналізу сучасних поглядів та розгляду його сутності. У статті показано Основним завданням формування механізму управління є визначення його мети, об'єкта та суб'єкта. Метою інвестування з точки зору стартапів є забезпечення фінансових ресурсів для розвитку та росту підприємства на перших етапах його існування. Суб'єктами діяльності щодо інвестування в стартапи є суб'єкти внутрішнього середовища стартапів (підприємці, менеджери, персонал) та зовнішнього середовища (ангельські інвестори, венчурні інвестори (венчурні фонди), корпоративні інвестори, інкубатори та акселератори, крауд-фандинг-платформи, фонди прямих інвестицій, державні та міжнародні інвестиційні органи), які взаємодіють між собою в процесі витрачання/залучення всіх видів ресурсів, які були вкладені у бізнес, заснований на інноваціях, з метою розширеного відтворення його інтелектуального капіталу. Систематизовано існуючі підходи до визначення складу принципів та функцій управління інвестуванням в стартапи. Сформовано алгоритм прийняття рішень щодо інвестування в стартапи, який будується на основі певної послідовності прийняття рішень за одинадцятьма ключовими питаннями та здійсненні десяти видів ключових дій. Вихідними даними для початку використання алгоритму є наявність групи людей, які мають сформовану інноваційну бізнес-ідею. Всі суб'єкти-стейкхолдери процесу інвестування в ході взаємодії або приймають якісь рішення або здійснюють дії. Ключовими є саме рішення, послідовність яких і повинна сформувати певний алгоритм. Рішення, які приймаються в ході взаємодії стейкхолдерами мають завжди вхід і два можливі виходи (наслідки) – позитивний та негативний. Алгоритм має циклічний характер. Але на чотирьох етапах прийняття рішень стейкхолдери можуть вийти із процесу прийняття рішень щодо інвестування в стартап. На трьох етапах алгоритму інвестування можливим наслідком позитивного рішення виступає безпосередньо інвестування (ангельське, первинне, вторинне).

Ключові слова: інвестиції в стартапи, інвестування стартапів, механізм інвестування стартапів, інтелектуальний капітал, алгоритм інвестування стартапів.

Babitsky Roman

roman@babitskyi.com, ORCID ID: 0000-0003-0201-6500

Postgraduate, Odesa National Economic University, Odesa

Ohrenych Dmytro

unicom98d@gmail.com, ORCID ID: 0009-0001-5967-8807

Postgraduate, Odesa National Economic University, Odesa

FORMATION OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF INVESTMENT IN STARTUPS

Abstract. *The subject of the study is theoretical provisions and existing approaches to forming a startup investment mechanism. The article aims to form an organizational and economic mechanism for investing in startups based on a critical analysis of modern views and consideration of its essence. The article shows that The main task of forming a management mechanism is determining its purpose, object, and subject. The purpose of investing from the point of view of startups is to provide financial resources for the development and growth of an enterprise in the early stages of its existence. The subjects of activity in investing in startups are subjects of the internal environment of startups (entrepreneurs, managers, personnel) and the external environment (angel investors, venture investors (venture funds), corporate investors, incubators and accelerators, crowdfunding platforms, private equity funds, state, and international investment bodies), which interact with each other in the process of spending/attracting all types of resources that have been invested in a business based on innovations, to expand the reproduction of its intellectual capital. Existing approaches to determining the composition of the principles and functions of investment management in startups have been systematized. A decision-making algorithm for investing in startups has been formed, which is based on a certain sequence of decision-making on eleven key issues and the implementation of ten types of key actions. The initial data for starting to use the algorithm is the presence of a group of people who have formed innovative business ideas. All stakeholders of the investment process during interaction either make some decisions or take actions. The key ones are the decisions, the sequence of which should form a certain algorithm. Decisions made during interaction by stakeholders always have an input and two possible outputs (consequences) – positive and negative. The algorithm is cyclical. However, at four stages of decision-making, stakeholders can exit the decision-making process for investing in a startup. At three stages of the investment algorithm, a possible consequence of a positive decision is direct investment (angel, primary, secondary).*

Key words: startup investments, startup investment, startup investment mechanism, intellectual capital, startup investment algorithm.

JEL Classification: M210, O32

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-43-02>

Постановка проблеми. Ключовою відмінністю сучасної економіки полягає у пріоритетності інноваційного розвитку суб'єктів підприємництва, квінтесенцію якого постає формування нової економічної «еліти» – стартапів [1, с.59]. Однією з ключових проблем в розвитку стартапів постає необхідність залучення інвестицій, а її вирішення вимагає формування певного плану дій, механізму. Одне із завдань формування механізму інвестування в стартапи полягає у зниженні інвестиційних ризиків. Інвестування в стартапи – це завжди високий ризик через неви-

значеність ринку, технологічні зміни та інші фактори, і механізм інвестування повинен дозволити мінімізувати ці ризики.

Ще однією проблемою виступає необхідність здійснення грошової оцінки стартапів та перспектив його розвитку тому необхідно мати механізм оцінки ризиків, рентабельності та потенціалу стартапів. Це включає фінансові моделі, аналіз ринку, технологічну оцінку, а також механізми відбору найбільш перспективних проектів.

Залучення зовнішніх інвестицій вимагає прозорості і ефективності від системи управ-

ління стартапами. Стартапи, які отримують фінансування від інвесторів, повинні мати чітку бізнес-модель і стратегію розвитку. Відповідно процес інвестування повинен базуватись на умовах прозорого управління стартапами, що дозволяє інвестору відслідковувати прогрес стартапу, контролювати використання коштів і, в разі необхідності, приймати відповідні рішення щодо коригування стратегії розвитку.

Інвестування в стартапи відрізняється від інвестування в більш традиційні види бізнесу особливістю джерел цих інвестицій. Оскільки інвестування в стартапи є одночасно й більш ризиковим й більш потенційно рентабельним, інвестиціями в стартапи займаються так звані венчурні інвестори, які спеціалізуються на такого роду проектах. Це означає, що коли стартап проходить певний період свого розвитку, і переходить у статус традиційного, успішного бізнесу (без підвищеної ризиковості та одночасної потенційної надприбутковості), венчурні інвестори продають свою частку в капіталі стартапу більш традиційним інвесторам, які не готові інвестувати в ризикові проекти, а купують частки лише в успішно функціонуючих бізнесах. Така особливість процесу інвестування в стартапи призводить до необхідності розробки механізму гнучкого перетоку часток капіталу від одного інвестора до іншого, із забезпеченням можливості інвесторам реалізовувати стратегії виходу з проектів (наприклад, через продаж частки, IPO, або викуп стратегічним партнером) при цьому без обов'язкової необхідності викупу частки в стартапі його фаундерами або повернення минулих інвестицій. З іншого боку, механізм інвестування повинен забезпечити узгодженість, правила прийняття рішень, між всіма співвласниками стартапу у питаннях залучення додаткового зовнішнього фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вирішення всіх цих проблем й обумовлює актуальність і невирішеність завдань формування організаційно-економічного механізму інвестування стартапів.

Зроблений у минулих авторських публікаціях критичний розгляд існуючих підходів до сутності понять «стартап», «інвестування в стартап» дозволив сформулювати наступні визначення механізму інвестування стартапів – це система управлінських дій, методів (способів, прийомів), форм впливу стейкхол-

дерів та менеджменту стартапів на сукупність економічних відносин, які пов'язані із витрачанням всіх видів ресурсів вкладених у бізнес, який засновано на інноваціях, з метою розширеного відтворення його інтелектуального капіталу. Інновації будуються в першу чергу на інтелектуальному капіталі підприємства, який Літвінов О. визначив як сукупність економічних відносин між підприємцями, персоналом і суб'єктами зовнішнього середовища щодо формування, споживання та відтворення знань як ресурсу підприємства [2, с. 99–100]. Як зазначив О. Літвінов, в процесі управління важливим є врахування особливостей не тільки інвестування в елементи інтелектуального капіталу, як основи капіталу стартапу, але й таких складових відтворення капіталу як знос та оновлення [3, с. 52]. Інновації у всіх їх формах постійно стикаються із необхідністю врахування прискореної дії НТП, який полягає у збільшенні інновацій у світі. Тож всі існуючі інновації втрачають свою корисність, а саме здатність приносити своїм власникам додатковий дохід або інші цілі бізнесу. У роботах Літвінова О., Міценко Н., Нефьодової Т. розглянуто методичні засади визначення сутності, видів, розміру зносу та відтворення інтелектуального капіталу підприємства, а також розроблено методіку оцінювання його вартості, що буде слугувати одним з теоретичних базисів нашого дослідження [4–6].

Розглянемо існуючі підходи до формування механізму інвестування. Резник Н. під механізмом інвестування розуміє сукупність економічних інструментів які спрямовані на максимізацію ефективності використання капіталу підприємства [7, с. 71]. Однак у цьому підході відсутній взаємозв'язок між суб'єктами та об'єктами управління із зазначенням його елементів.

Кирилов Ю. у своєму варіанті механізму інвестування встановив послідовність певних дій, а також умову обрання варіанту інвестування, що може вважатись відображенням змісту економічного механізму інвестування, але організаційно-економічний механізм вимагає наявності й інших складових, а саме системи управлінських дій суб'єкта управління [8, с. 42].

Окремо розглянув організаційну та економічну складові механізму управління інвестиційною діяльністю підприємств Стаматін В., акцентувавши увагу на важелях, інструментах

та методах залучення інвестицій, як економічної складової механізму, та взаємозв'язків менеджменту та об'єкту управління із дотриманням функцій управління та стратегій розвитку, однак не визначив принципів та послідовності етапів прийняття рішень щодо інвестування [9, с. 337]. Нижник О. та Нижник І. в своїй роботі виокремили у складі механізму складові що відповідають за оцінку ефективності стратегій та механізм її коригування, але замість певного порядку дій автори в цих елементах вказали або просто певні показники або варіанти підсумкових рішень [10, с. 128]. Нажаль жоден з авторів не розглядав всі елементи організаційно-економічного механізму інвестування системно, до того ж відсутні окремі дослідження такого об'єкту інвестування як стартапи.

Постановка завдання. Метою дослідження є сформулювати організаційно-економічний механізм інвестування стартапів на основі критичного аналізу сучасних поглядів та розгляду його сутності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для початку слід зазначити, що формувати організаційно-економічний механізм інвестування ми будемо з метою його подальшої імплементації в практичну діяльність інноваційного бізнесу та інвесторів. Відповідно цей механізм не є суто внутрішнім елементом окремого суб'єкта господарювання, а повинен забезпечити його взаємодію із зовнішнім середовищем, а саме інвесторами, державними органами, партнерами, зокрема власниками об'єктів інтелектуальної власності, інкубатори, акселератори, наукові парки тощо. Тобто організаційно-економічний механізм інвестування повинен включати певні звернення до зовнішніх стейкхолдерів і враховувати рішення, які вони прийматимуть.

Основним завданням формування механізму управління є визначення його мети, об'єкта та суб'єкта. Метою інвестування з точки зору стартапів є забезпечення фінансових ресурсів для розвитку та росту підприємства на перших етапах його існування. Це дозволяє стартапам подолати початкові фінансові труднощі, здійснити необхідні інвестиції в розробку продукту, маркетинг, розширення команди та вихід на нові ринки. З точки зору зовнішніх стейкхолдерів інвестування в стартапи має забезпечити досягнення цілей їх діяльності – отримання прибутку для інвесторів, комерціалізація результатів досліджень

для власників ноу-хау, розвиток економіки для державних установ.

Оскільки у підсумку інвестування всі учасники цього процесу можуть стати співвласниками стартапа то конкретні цілі інвестування у них стають спільними і можуть включати підвищення вартості підприємства, забезпечення фінансування для росту і розвитку, покриття витрат на додаткові інновації та дослідження. Опосередкованим завданням також є залучення стратегічних партнерів і експертної підтримки.

Визначивши мету та цілі переходимо до об'єкта та суб'єктів інвестування. Об'єктом інвестування виступає стартап або певні інноваційні проєкти (спінофи) в межах підприємства. Отже об'єкт діяльності щодо інвестування в стартапи можна визначити як комплекс відносин між внутрішнім середовищем стартапу (підприємцями, менеджментом, персоналом) та зовнішнім середовищем (інвесторами, державними органами, фінансовими установами, власниками результатів R&D...) щодо витрачання всіх видів ресурсів вкладених у бізнес, який засновано на інноваціях, з метою розширеного відтворення його інтелектуального капіталу.

Суб'єктами діяльності щодо інвестування в стартапи є суб'єкти внутрішнього середовища стартапів (підприємці, менеджери, персонал) та зовнішнього середовища (інвестори, державними органами, фінансовими установами, власниками результатів R&D...), які взаємодіють між собою в процесі витрачання/залучення всіх видів ресурсів, які були вкладені у бізнес, заснований на інноваціях, з метою розширеного відтворення його інтелектуального капіталу.

Розглянемо більш детально внутрішніх та зовнішніх суб'єктів інвестування в стартапи. Стартапи, як суб'єкти підприємництва, що знаходяться на початковому етапі розвитку, зазвичай не мають великої кількості співробітників та розвинуту систему управління. Відповідно, в більшості випадків, в стартапах відсутній окремий відділ або навіть співробітник, який відповідає за залучення інвестицій. Отже внутрішнім суб'єктом інвестування в стартапах зазвичай є або його співзасновники або його керівництво. В командній теорії стартап складається із співзасновників які відповідають за різні складові, напрями діяльності новоствореного, інноваційного бізнесу, наприклад, людина-ресурси, людина-продукт, людина-

процеси. Саме людина-ресурси, або співзасновник, який відповідає за взаємодію із зовнішнім середовищем, зокрема з інвесторами, партнерами, державою, є головним суб'єктом інвестування зі сторони стартапу. Із розвитком і становленням стартапи переходять до системи управління в якій ці 3 особи переростають у відповідні відділи, або найманий менеджмент, що відповідає за якусь з частин вищезазначених функцій. Наприклад, людина-ресурси із часом може передати свої повноваження окремому працівнику (відділу), які будуть відповідати за збутову діяльність, постачання ресурсів, фінансово-економічний відділ та інші. В такому разі за залучення інвестування відповідатиме вище керівництво стартапу, а також керівництво фінансово-економічного відділу.

Більш розгалуженим є склад зовнішніх суб'єктів інвестування стартапів. Суб'єктами діяльності з інвестування в стартапи є різноманітні організації та індивідуальні учасники, які мають зацікавленість у фінансуванні новостворених бізнесів, заснованих на інноваціях (технологічних, маркетингових, організаційних), що базують свою діяльність на розширеному відтворенні інтелектуальних складових капіталу (просьюмеризмі). Інвестувати у стартапи можна не тільки фінансові й матеріальні ресурси, важливим для інноваційних бізнесів є отримання підтримки у вигляді об'єктів інтелектуальної власності, капіталу відносин, досвіду у формуванні бізнес-моделі та інших елементів інтелектуального капіталу підприємства.

До зовнішніх суб'єктів діяльності з інвестування в стартапи належать ангельські інвестори, венчурні інвестори (венчурні фонди), корпоративні інвестори, інкубатори та акселератори, краудфандинг-платформи, фонди прямих інвестицій, державні та міжнародні інвестиційні органи, власники об'єктів інтелектуальної власності.

Принципи (від лат. *Principium* – основа) інвестування в стартапи базуються на урахуванні ризиків, потенціалу для зростання та інноваційності, а також стратегічних цілей інвесторів. Основні підходи до формування принципів управління розвитком ІКП у своїх працях розглядали О. Кузьмін, М. Петрова, В. Семенова, А. Файоль та інші [11, с. 17; 12; 13, с. 37–38]. Пропонуємо наступні основні принципи інвестування в стартапи як високий ризик, висока віддача, системність та диверсифікація, фокус на інноваціях та потенціалі

зростання, стратегічність та комплексність, ієрархічність, цілеспрямованість та компетентність команди стартапу, чітке розуміння виходу (*Exit Strategy*).

Після розгляду принципів інвестування в стартапи слід розглянути ще одну важливу складову формування організаційно-економічного механізму, а саме функції управління інвестиційною діяльністю. Ці функції мають ґрунтуватися на класичних принципах управління: плануванні, аналізі, організації й мотивації, контролі [14]. Функції управління інвестиційною діяльністю охоплюють комплекс завдань і процесів, які спрямовані на ефективне використання інвестиційних ресурсів для досягнення стратегічних цілей суб'єктів цієї діяльності

Отже, сформований згідно із всіма вимогами організаційно-економічний механізм включає суб'єкти, об'єкти, мету, принципи та функції управління інвестуванням в стартапи дозволяє розробити певний алгоритм прийняття рішень щодо інвестування в стартапи. Такий алгоритм повинен відображати взаємодію всіх стейкхолдерів процесу інвестування в стартапи (рис. 1). А саме:

- осіб, які можуть або сформували команду стартапу;
- ангельські, первинні та вторинні інвестори;
- складові інфраструктури розвитку стартапів (інкубатори, акселератори, наукові парки).

Вихідними даними для початку використання алгоритму є наявність групи людей, які мають сформовану інноваційну бізнес-ідею. Всі суб'єкти-стейкхолдери процесу інвестування в ході взаємодії або приймають якісь рішення або здійснюють дії. Ключовими є саме рішення, послідовність яких і повинна сформувати певний алгоритм.

Рішення, які приймаються в ході взаємодії стейкхолдерами позначаються ромбами і мають завжди вхід і два можливі виходи. При прийнятті позитивного рішення по вказаному в ромбі питанню вихід позначено знаком «+», при негативній відповіді на питання – «-». Загалом алгоритм прийняття рішення щодо інвестування в стартап передбачає прийняття 11 видів рішень.

Крім певної послідовності рішень в алгоритмі введено і послідовність дій, які позначено прямокутниками. Короткий опис дії наведено всередині прямокутника і стосу-

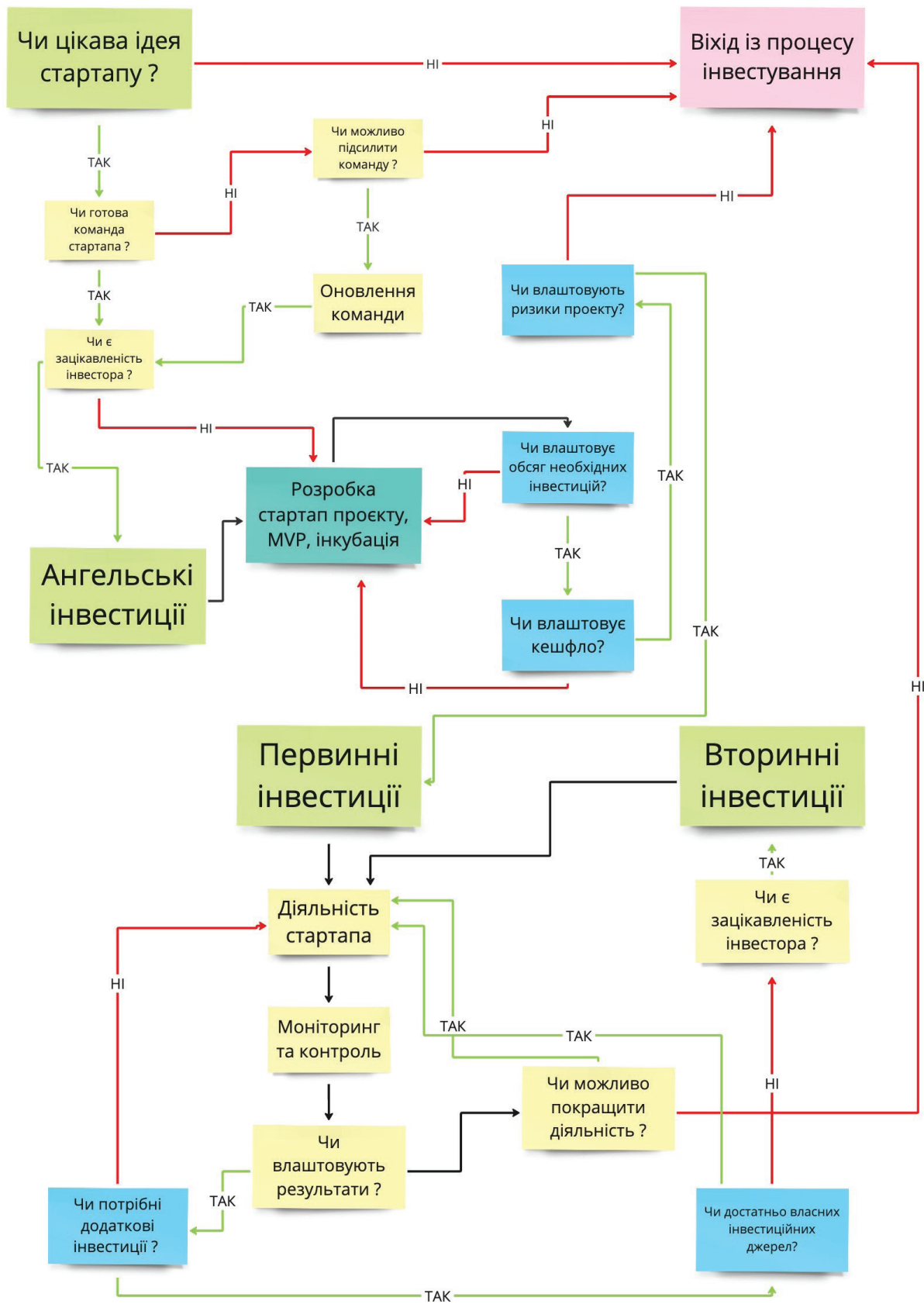

Рис. 1 Алгоритм прийняття рішень щодо інвестування в стартап

Джерело: розроблено авторами

ється різних форм взаємодій стейкхолдерів процесу інвестування в стартапи. Загалом в алгоритмі наведено 10 варіантів дій, 3 з яких безпосередньо пов'язані з інвестуванням.

Запропонований механізм інвестування в стартапи передбачає можливість множинних інвестицій, тобто процес інвестування в стартапи може бути циклічним, оскільки інноваційна високо ризикова діяльність стартапів може потребувати багаторазових додаткових фінансових вливань, в т.ч. пов'язаних із швидким масштабуванням або закриттям негативного сальдо кешфло на перших етапах функціонування.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Таким чином в роботі було сформульовано алгоритм прийняття рішень щодо інвестування в стартапи, який може бути використано всіма стейкхолдерами інвестиційного процесу – засновниками стартапу, інвесторами (ангельськими, первинними, вторинними), суб'єктами стартапівської інфраструктури (інкубатори, акселератори, наукові парки). Запропонований алгоритм дозволяє визначити послідовність дій засновників та інвесторів стартапів, спрямованих на здійснення інвестицій в стартап. Використання алгоритму прийняття рішень дозволяє спростити та покращити діяльність стартапів та інвесторів. Подальшим напрямом досліджень може бути апробація запропонованих теоретико-методичних наробок на прикладі конкретних інвесторів та стартапів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Літвінов О. Визначення факторів конкурентоспроможності закладів охорони здоров'я в умовах інноваційного розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. № 4. С. 58–69.

2. Літвінов О.С. Визначення сутності інтелектуального капіталу. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2018. № 11. С. 98–104. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V11\(2018\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V11(2018)-16)

3. Літвінов О.С. Знос та відтворення нематеріальних ресурсів підприємства. *Економіст*. 2015. № 2. С. 51–55.

4. Міценко Н.Г., Літвінов О.С. Управління розвитком інтелектуального капіталу підприємства з орієнтацією на цілі, можливості, ефективність та інноваційність. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 6 (288). С. 134–139.

5. Літвінов О.С. Інтелектуальний капітал підприємства: сутність, оцінка, розвиток монографія. Одеса : Астропринт, 2019. С. 43–44.

6. Nefedova T., Litvinov O. Marketing as the source of establishment of pillars of the enterprise intellectual capital. *Marketing and Digital Technologies*. 2019. Vol. 3. No 3. P. 16–24.

7. Резнік Н.П. Організаційно-економічний механізм залучення інвестицій в агропромисловий комплекс України. *Економіка АПК*. 2013. № 7. С. 70–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_7_11

8. Кирилов Ю.Є. Формування ефективного організаційно-економічного механізму інвестування аграрного сектору економіки України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 1. С. 36–45. URL: <https://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/5>

9. Стаматін В. Розробка методичних положень організаційно-економічного механізму управління інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств міського електричного транспорту. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2021. No. 1. P. 329–339. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/2021-en-55.pdf>

10. Нижник О., Нижник І. Формування організаційно-економічного механізму та стратегій безпечного інноваційного розвитку соціально-економічних систем. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2021. No. 328 (2). P. 126–130. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-19>

11. Petrova M., Diakona V., Dumytrova S. Intellectual capital management system of the enterprise. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2016. №. 1 (3). С. 16–22.

12. Семенова В.Г. Складові системи управління інтелектуальною власністю підприємств. *Економіка: реалії часу*. 2015. №. 3 (19). С. 159–165.

13. Хілуха О.А., Кузьмін О.Є., Ліпич Л.Г. Управління інтелектуальним капіталом машинобудівних підприємств: теоретичні та прикладні положення: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 200 с.

14. Літвінов О.С. Теоретичні засади відтворення інтелектуального капіталу підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса : ОНЕУ, 2018. № 3 (67). С. 91–103.

REFERENCES

1. Litvinov, O. (2017), Vyznachennia faktoriv konkurentospromozhnosti zakladiv okhorony zdorovia v umovakh innovatsiinoho rozvytku [Determining the factors of competitiveness of

health care institutions in terms of innovative development], *Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*, no. 4, pp. 58–69. (in Ukrainian)

2. Litvinov, O. (2020), Pryiniattia upravlinskykh rishen shchodo rozvytku intelektualnoho kapitalu pidpriemstva [Managerial Decision Making on the Development of Intellectual Capital of an Enterprise], *Modern Economics*, no. 22, pp. 36–43. (in Ukrainian)

3. Litvinov, O. (2015), Znos ta vidtvorennia nematerialnykh resursiv pidpriemstva [Wear and tear of enterprise's non-material resources]. *Ukrainian Journal Ekonomist*, issue 2, pp. 51–54. (in Ukrainian)

4. Mitsenko, N., Litvinov, O. (2020), Upravlinnia rozvytkom intelektualnoho kapitalu pidpriemstva z oriientsatsiieiu na tsili, mozhlyvosti, efektyvnist ta innovatsiunist [Managing the development of intellectual capital of the enterprise with an orientation to goals, opportunities, efficiency and innovativeness]. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, no. 6 (288), pp. 134–139. (in Ukrainian)

5. Litvinov, O. (2019), Intelektualnyi kapital pidpriemstva: sutnist, otsinka, rozvytok : monohrafiia [Intellectual capital of the enterprise: essence, assessment, development: monograph]. Odesa : Astroprint, 392 p. (in Ukrainian)

6. Nefedova, T., Litvinov, O. (2020), Marketing as the source of establishment of pillars of the enterprise intellectual capital, *Marketing and digital technologies*, vol. 3, no. 3, pp. 16–24.

7. Reznik, N. P. (2013), Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm zaluchennia investytsii v ahropromyslovyi kompleks Ukrainy [Organizational-economic mechanism of attraction of investments into agro-industrial complex of Ukraine]. *Ekonomika APK*, no. 7, pp. 70–77. (in Ukrainian)

8. Kirilov, Yu. (2020), Formuvannya efektyvnogo organizacijno-ekonomichnogo mekhanizmu investuvannya agrarnogo sektoru ekonomiki Ukraini [Formation of effective organizational-economic mechanism of investment agricultural sector of Ukraine]. *Tavrijs'kij naukovij visnik. Seriya: Ekonomika*, no. 1, pp. 36–45, available at: <http://www.tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/5> (in Ukrainian)

9. Stamatina, V. (2021), Rozrobka metodychnykh polozhen orhanizatsiino-ekonomichnogo

mekhanizmu upravlinnia innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidpriemstv miskoho elektrychnoho transportu [Development of methodological provisions for the organizational and economic mechanism for managing innovation and investment activities of urban electric transport enterprises]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, no. 1, pp. 329–339, available at: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/2021-en-55.pdf> (in Ukrainian)

10. Nyzhnyk, O., Nyzhnyk, I. (2021), Formuvannya orhanizatsiino-ekonomichnogo mekhanizmu ta stratehii bezpechnoho innovatsiinoho rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system [Formation of an organizational and economic mechanism and strategies for safe innovative development of socio-economic systems]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, no. 328 (2), pp. 126–130, DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-19> (in Ukrainian)

11. Petrova, M., Diakona, V., Dymytrova, S. (2016), Intellectual capital management system of the enterprise, *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, no. 1 (3), pp. 16–22. (in Ukrainian)

12. Semenova, V. G. (2015) Skladovi systemy upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu pidpriemstv [Components of the intellectual property management system of enterprises]. *Economy: realities of the time*, no. 3 (19), pp. 159–165. (in Ukrainian)

13. Khilukha, O. A., Kuzmin, O. E., Lypych, L. G. (2014), Management of intellectual capital of machine-building enterprises: theoretical and applied provisions: monographs [Upravlinnia intelektualnym kapitalom mashynobudivnykh pidpriemstv: teoretychni ta prykladni polozhennia : monohrafi], Vezha-Druk, Lutsk, Ukraine. (in Ukrainian)

14. Litvinov, O. (2018), Theoretical principles of reproduction of intellectual capital of the enterprise. [Teoretychni zasady vidtvorennia intelektualnoho kapitalu pidpriemstva], *Bulletin of socio-economic researches: coll. of science works. ONEU, Odesa, Ukraine. No. 3 (67)*, pp. 91–103. (in Ukrainian)

*Стаття надійшла до редакції
11 листопада 2024 р.*